

СЕКЦІЯ 5 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК [34.03:343.1]:355.271

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2025-3-10>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Калініна Ольга Валентинівна,
аспірантка кафедри національного,
міжнародного права та правоохоронної діяльності
Херсонського державного університету
olha.kalinina@university.kherson.ua
orcid.org/0009-0004-7372-6504

У статті **поставлено за мету** дослідження правових засад реалізації принципів кримінального провадження в умовах воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети та отримання об'єктивних результатів було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціально-правових методів, а саме: діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний та метод аналізу і синтезу. **Результати та висновки такої діяльності.** У статті виконано комплексне дослідження сутності принципів кримінального процесу, визначено їх роль як базових орієнтирів у функціонуванні системи правосуддя. Здійснено узагальнення наукових підходів до розуміння принципів кримінального провадження, розкрито їх регулятивну, гарантійну та системоутворюючу функції. Визначено, що саме в період дії воєнного стану принципи набувають особливого значення як засіб забезпечення балансу між публічними інтересами держави та охороною прав і свобод людини.

Проаналізовано особливості правового регулювання кримінального процесу у воєнний час, визначено напрями трансформації процедурних норм та механізмів реалізації основоположних принципів. Здійснено характеристику проблем, пов'язаних з обмеженням доступу до правосуддя, ускладненням збирання доказів, визначенням територіальної підсудності та організацією судових засідань в екстремальних умовах. Виконано аналіз особливостей тлумачення й застосування окремих процесуальних норм, здійснено оцінку їх впливу на гарантії прав людини. Узагальнено, що функціонування кримінального провадження в умовах воєнного стану потребує не лише нормативного врегулювання, а й постійного доктринального осмислення, аби уникнути девальвації основоположних принципів правосуддя. Дослідження підтверджує необхідність пошуку оптимального балансу між захистом державних інтересів і забезпеченням фундаментальних прав людини.

Ключові слова: кримінальне провадження, принципи права, принципи кримінального провадження, воєнний стан, права людини, гарантії правосуддя, процесуальні норми.

LEGAL PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF CRIMINAL PROCEEDINGS IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Kalinina Olha Valentynivna,
Postgraduate Student at the Department of National,
International Law and Law Enforcement
Kherson State University
olha.kalinina@university.kherson.ua
orcid.org/0009-0004-7372-6504

The article **aims** to study the legal principles of the principles of criminal proceedings in the conditions of martial law.

To achieve this goal and objective results, a complex of general scientific and special-legal methods was applied, namely: dialectical, system-structural, formal legal and method of analysis and synthesis. **Results and conclusions of such activity.** The article performs a comprehensive study of the essence of the principles of criminal process, defines their role as basic guidelines in the functioning of the justice system. Summarizing scientific approaches to understanding the principles of criminal proceedings, their regulatory, warranty

and system – forming functions are revealed. It is determined that it is during the period of martial law that the principles are of particular importance as a means of ensuring the balance between the public interests of the state and the protection of human rights and freedoms.

The peculiarities of legal regulation of criminal process in wartime are analyzed, the directions of transformation of procedural norms and mechanisms of implementation of fundamental principles are determined. The problems related to restriction of access to justice, complication of evidence, determination of territorial jurisdiction and organization of court sessions in extreme conditions were characterized. Analysis of the peculiarities of interpretation and application of individual procedural norms was carried out, their influence on the guarantees of human rights was evaluated. It is summarized that the functioning of criminal proceedings in martial law requires not only regulatory settlement, but also constant doctrinal understanding in order to avoid the devaluation of the fundamental principles of justice. The study confirms the need to find the optimal balance between protecting state interests and ensuring fundamental human rights.

Keywords: criminal proceedings, principles of law, principles of criminal proceedings, martial law, human rights, justice guarantees, procedural rules.

Вступ. Актуальність дослідження теми «Правові засади реалізації принципів кримінального провадження в умовах воєнного стану» зумовлюється тим, що сучасні умови збройної агресії РФ проти України поставили перед системою кримінального юстиції безпрецедентні виклики, які потребують нормативного, організаційного та доктринального переосмислення. Воєнний стан суттєво ускладнює реалізацію основоположних принципів кримінального процесу, зокрема законності, доступу до правосуддя, змагальності, рівності сторін і забезпечення права на захист, адже в екстремальних обставинах виникає необхідність у гнучких процедурах та розширенні повноважень органів досудового розслідування і прокуратури.

Дослідження правових засад реалізації принципів кримінального провадження в умовах воєнного стану виступає важливим аспектом для формування ефективного механізму функціонування кримінального процесу, який би, з одного боку, відповідав потребам національної безпеки та дозволяв забезпечувати оперативне реагування на злочини в умовах війни, а з іншого – гарантував дотримання міжнародних стандартів прав людини та не допускав звуження змісту і обсягу базових правових гарантій. Наукове опрацювання правових засад реалізації принципів кримінального провадження у воєнний час сприятиме вдосконаленню законодавства та виробленню належних орієнтирів для правозастосовної практики.

Метою статті є дослідження правових засад реалізації принципів кримінального провадження в умовах воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети та отримання об'єктивних результатів було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціально-правових методів, а саме: діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний та метод аналізу і синтезу.

1. Принципи кримінального провадження

Принципи права становлять собою фундаментальні, керівні ідеї, що визначають сутність правового регулювання суспільних відносин та слугують основою для формування і застосування правових норм. У науковому дискурсі вони розглядаються як елементи, що забезпечують системну єдність, внутрішню несуперечливість і соціальну ефективність правової системи. Значення принципів права полягає в тому, що вони не лише окреслюють загальні вектори розвитку законодавства, а й виступають критерієм оцінки його відповідності демократичним цінностям. Таким чином, правові принципи виконують регулятивну,

системоутворюючу, інтерпретаційну та ідеологічну функції, забезпечуючи стабільність, передбачуваність і справедливість правових відносин у суспільстві.

На думку М.О. Тимошенко «Визначення поняття «загальних засад кримінального провадження» у Главі 2 КПК України свідчить про принциповість та фундаментальність тих положень, на яких має бути засноване кримінальне провадження» (Тимошенко, 2015). При цьому слід зауважити, що самого визначення поняття «засади кримінального провадження/принципи кримінального провадження» КПК України не містить, тому перед науковою спільнотою стоїть завдання сформулювати його уніфіковане та вичерпне визначення, що сприятиме системному тлумаченню і належній реалізації цих засад на практиці, а також підвищенню ефективності правосуддя (Верховна Рада України, 2012). Так, О.Ю. Дидич визначає принципи (засади) кримінального провадження як «закріплені в законі основоположні правові ідеї, які врегульовують суспільні відносини, що виникають із моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчуються виконанням судових рішень, та, діючи системно, відповідають реаліям сьогодення, характеризуються універсальністю й непорушністю, визначають векторну спрямованість, форму та зміст кримінального судочинства з метою захисту прав, свобод і законних інтересів його суб'єктів для досягнення завдань, поставлених перед кримінальним процесом» (Дидич, 2016). Як зауважують Н.С. Моргун, В.В. Седакова та С.В. Бондар основоположні положення кримінального провадження, закріплені в законі, визначають його доктрину, обов'язкові правила та процесуальну форму діяльності, забезпечуючи гарантії прав і свобод людини та справедливості розслідування й судового розгляду, виступають базовою основою для інших процесуальних інститутів, слугують підґрунтям для вирішення суперечливих питань і розвитку процесуальної форми (Моргун, Седакова, Бондар, 2022).

Аналіз закріплених у кримінально-процесуальному законодавстві принципів дозволяє визначити наступні критерії їх класифікації: за змістом та спрямованістю (загально-правові, міжгалузеві та власне галузеві – кримінально-процесуальні), за функціональним призначенням (організаційні, гарантійні, регулятивні), за сферою дії (досудові, судові, універсальні), за джерелом закріплення (конституційні, принципи визначення у міжнародних стандартах і у кримінально-процесуальному законодавстві) та ін.

Наприклад, у відповідності до такого критерію класифікації принципів кримінального процесу, як джерело закріплення виділяють конституційні принципи, які є основою для всієї правової системи, принципи, визначені в міжнародних стандартах, що відображають зобов'язання України перед міжнародною спільнотою, та принципи, закріплені в кримінально-процесуальному законодавстві, які деталізують порядок і процедури здійснення кримінального провадження. Так, принципи судочинства, які закріплені в Конституції України (ст. 129) (Верховна Рада України, 1996), становлять фундамент правової системи й визначають зміст та спрямованість правосуддя, забезпечують демократичний характер судової влади, захист прав і свобод людини, прозорість, неупередженість та ефективність правосуддя. Конституційне закріплення цих принципів гарантує їх обов'язковість, а порушення тягне за собою скасування судових рішень та притягнення до відповідальності причетних осіб. Як зауважує М.О. Тимошенко «судочинство, а точніше правосуддя, розглядається в Конституції України, як окремий вид державної діяльності, і як раз у принципах знаходить вираз специфіки такої діяльності» (Тимошенко, 2015).

Зокрема, Глава 2 КПК України містить наступний перелік загальних засад кримінального провадження «верховенство права; законність; рівність перед законом і судом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; таємниця спілкування; невтручання у приватне життя; недоторканність права власності; презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї; заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпечення права на захист; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень; змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; публічність; диспозитивність; гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами; розумність строків; мова, якою здійснюється кримінальне провадження» (Верховна Рада України, 2012). Зауважимо, що принципи, закріплені у КПК України, формують комплексну систему, яка забезпечує захист прав людини і дотримання демократичних засад у кримінальному провадженні. Ці принципи можна умовно поділити на дві основні групи: перша група включає конституційні та загально-правові принципи, такі як верховенство права, законність та повага до людської гідності, які створюють загальний фундамент для здійснення правосуддя; друга група – специфічні процесуальні принципи (наприклад, змагальність сторін, презумпція невинуватості), які деталізують процедуру кримінального провадження і виступають основними гарантіями прав його учасників. Слід зауважити, що взаємозв'язок цих двох груп принципів забезпечує справедливе та ефективне кримінальне правосуддя.

Слушною на нашу думку є позиція І.Л. Беспалько який у системі принципів кримінального процесу виділяє підсистему принципів, яка відображає змагальний тип кримінального процесу та підсистему принципів, яка відображає розшуковий тип кримінального процесу (Беспалько, 2011). Значення такого підходу полягає в тому, що він дозволяє глибше зрозуміти функціональну спрямованість і внутрішню логіку кримінального провадження, а також чіткіше визначити баланс між роллю та процесуальними можливостями сторін. Змагальна підсистема принципів забезпечує рівність процесуальних прав та обов'язків учасників, відкритість і гласність процесу, формує умови для ефективної реалізації права на захист в межах кримінального провадження. Натомість розшукова підсистема відображає активну, ініціативну діяльність органів досудового розслідування, спрямовану на своєчасне, повне та об'єктивне встановлення обставин кримінального правопорушення. Розмежування підсистем сприяє уникненню колізій і протиріч у правозастосуванні, допомагає визначити, який тип принципів домінує на конкретній стадії кримінального процесу, та забезпечує узгодженість процесуальних дій. Крім того, такий підхід слугує методологічним орієнтиром для подальшого розвитку кримінального процесуального законодавства з урахуванням специфіки кожної підсистеми та сучасних тенденцій правового регулювання.

Міжнародні стандарти які закріплюють принципи кримінального провадження знайшли своє відображення в ряді міжнародно-правових актів, зокрема таких як: Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини, 1950 р.), Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1984 р.), Європейська Хартія про статус суддів (1998 р.), рішення Європейського суду з прав людини та ін. Наприклад, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначає, що «Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення» (Рада Європи, 1950). Слід зауважити, що міжнародні стандарти, що закріплюють принципи кримінального провадження, мають ключове значення як універсальні орієнтири правосуддя, оскільки визначають мінімальні гарантії справедливого кримінального провадження та зобов'язують держави-учасниці забезпечувати їх реальне втілення у національних правових системах.

Отже, принципи кримінального провадження – це законодавчо закріплені фундаментальні ідеї та норми, які відображають доктрину кримінального процесу, визначають суть, зміст і процесуальну форму кримінального судочинства, виступають системним орієнтиром для правозастосовної діяльності, забезпечують баланс між публічними інтересами та захистом прав, свобод і законних інтересів учасників провадження.

Вони мають універсальний і стабільний характер, формують процесуальну форму здійснення кримінального судочинства, слугують методологічним підґрунтям для тлумачення та реалізації інших правових норм, забезпечуючи справедливість, ефективність та дотримання прав людини.

2. Реалізація принципів кримінального провадження в умовах воєнного стану

Воєнний стан як особливий правовий режим суттєво впливає на функціонування усієї правової системи, адже в умовах збройної агресії держава змушена поєднувати забезпечення національної безпеки з дотриманням фундаментальних прав і свобод людини. Зокрема, Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022 «у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України» введено військовий стан в Україні (Президент України, 2022). Відповідно до п. 3 Указу «У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»» (Президент України, 2022).

Функціонування кримінального провадження в умовах воєнного стану супроводжується низкою системних проблем, які обумовлені поєднанням загальних викликів, притаманних особливому правовому режиму, та специфічних загроз, пов'язаних із безпосереднім перебігом бойових дій., зокрема, визначальним чинником ускладнень є необхідність балансування між завданнями забезпечення національної безпеки та дотриманням фундаментальних прав і свобод людини. Серед складнощів кримінального провадження в умовах воєнного стану можна виділити наступні: в умовах воєнного стану обмежуються права учасників кримінального провадження, що знижує рівень гарантій справедливого суду; доступ до правосуддя ускладнюється через руйнування інфраструктури судових і правоохоронних органів, евакуацію установ та небезпеку для учасників процесу; виникають проблеми з визначенням територіальної підсудності у зв'язку з окупацією і переміщенням судів; збір доказів у зоні бойових дій і на тимчасово окупованій території стає проблематичним через руйнування інфраструктури судових і правоохоронних органів та обмежений доступ до свідків чи потерпілих; забезпечення участі сторін у процесі ускладнюється через евакуацію, перебування за кордоном та недостатній розвиток дистанційних технологій; органи правосуддя перевантажені великою кількістю нових кримінальних правопорушень, зокрема військових, воєнних та «коллабораційних»; баланс між забезпеченням національної безпеки і дотриманням прав людини часто зміщується на користь обмежень, що створює ризики злоуплывання; виконання процесуальних рішень у зоні бойових дій та тимчасово окупованих територій є об'єктивно ускладненим або неможливим. Так,

законодавці у пояснювальній записці до проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану» зауважують, що «для забезпечення ефективності здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану Верховною Радою України було прийнято низку Законів України, яким внесено зміни та доповнення до кримінального процесуального законодавства України в частині оптимізації повноважень слідчого, прокурора, слідчого судді, керівника органу прокуратури під час здійснення досудового розслідування в умовах введення в Україні або окремих її місцевостях воєнного, надзвичайного стану, проведення анти-терористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації та/або інших держав проти України» (Народні депутати України, 2022).

Стаття 615 Розділу IX-1 КПК України «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану» встановлює особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану, адаптуючи процесуальні норми до надзвичайних обставин, зокрема, передбачаючи низку винятків для забезпечення безперервності і ефективності правосуддя. Наприклад, у разі технічної неможливості доступу до реєстрів або інформаційних систем, рішення можуть прийматися в обхід звичних процедур, а повноваження слідчого судді може тимчасово виконувати керівник прокуратури, також допускаються зміни в процедурах, що стосуються затримання осіб, строків тримання під вартою та досудового розслідування (Верховна Рада України, 2012). Ці норми спрямовані на те, щоб правоохоронні органи могли продовжувати свою роботу, навіть коли традиційні механізми стають неможливими через бойові дії або інші фактори, пов'язані з воєнним станом.

Загалом, Розділ IX-1 КПК України, вносить корективи у принципи кримінального процесу, адаптуючи їх до реалій воєнного часу. Хоча основні засади, такі як законність, верховенство права, право на захист, змагальність сторін та доступ до правосуддя зберігаються, їх реалізація набуває гнучкого характеру. Наприклад, принцип законності та верховенства права вимагає суворого дотримання всіх норм кримінального процесуального законодавства, але в умовах воєнного стану можливі відступи від стандартних процедур. Зокрема, п. 1 ст. 615 КПК України дозволяє приймати рішення про початок досудового розслідування без негайного внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань закріплюючи норму у відповідності до якої якщо відсутня технічна можливість доступу до Єдиного реєстру досудових розслідувань, то «рішення про початок досудового розслідування приймає дізнавач, слідчий, прокурор, про що вноситься відповідна постанова, яка повинна містити відомості, передбачені частиною п'ятою статті 214 цього Кодексу. У невідкладних випадках до винесення дізнавачем, слідчим, прокурором постанови про початок досудового розслідування може бути проведений огляд місця події (постанова приймається невідкладно після завершення огляду)» (Верховна Рада України, 2012).

Узагальнюючи зміст положень розділу IX-1 КПК України, слід констатувати, що законодавець прагне зберегти дієвість базових принципів кримінального провадження навіть в умовах воєнного стану. Особливу увагу приділено таким засадам, як право на захист, забезпечення доступу до правосуддя, гласність процесу та можливість судового контролю за ключовими процесуальними рішеннями. Водночас здійснюється суттєва трансформація процесуальної моделі, яка проявляється у перерозподілі функціональних повноважень між учасниками кримінального провадження, зокрема у посиленні ролі прокурора, який у низці випадків наділяється повноваженнями, характерними для слідчого судді.

Зaproваджені механізми дозволяють адаптувати кримінальний процес до екстремальних умов та забезпечити його безперервність, однак водночас породжують ризики зниження рівня гарантій прав і свобод людини у кримінальному провадженні. Зокрема, розширення дискреції прокуратури, гнучке регулювання процесуальних строків, а також можливість відтермінування окремих процедур створюють потенційні передумови для обмеження реального змісту принципу верховенства права, рівності сторін та розумності строків судового розгляду. У цьому аспекті особливої ваги набуває питання балансування між необхідністю оперативного реагування держави на виклики воєнного часу та дотриманням міжнародних стандартів захисту прав людини.

Таким чином, положення розділу IX-1 КПК України можна розглядати як винятковий правовий режим, що спрямований на забезпечення функціонування кримінального процесу в умовах воєнного стану, проте одночасно потребує подальшого доктринального осмислення та практичного контролю за метою недопущення девальвації засадничих принципів правосуддя.

Висновки. Розгляд проблематики реалізації принципів кримінального провадження в умовах воєнного стану свідчить про необхідність поєднання стабільності фундаментальних засад правосуддя із гнучкістю їх практичного застосування. Принципи, закріплені у кримінальному процесуальному законодавстві та міжнародних актах, становлять єдину систему, що гарантує дотримання прав людини, справедливості і законності провадження. Воєнний стан не скасовує цих положень, однак вносить істотні корективи у порядок їх реалізації, зумовлені специфікою надзвичайних обставин. Аналіз норм розділу IX-1 КПК України засвідчує прагнення законодавця зберегти дію ключових гарантій, насамперед права на захист, доступу до правосуддя та контролю за процесуальною діяльністю, при цьому допускається перерозподіл функцій між органами правосуддя і прокуратурою. Таке розширення дискреційних повноважень прокурора, а також гнучке тлумачення строків та процесуальних процедур створюють умови для безперервності правосуддя, але водночас знижують рівень забезпечення прав людини.

Функціонування кримінального процесу в умовах воєнного стану відбувається у площині пошуку балансу між потребами національної безпеки та обов'язком гарантувати справедливості судочинства, що забезпечує адаптацію процесу

до екстремальних викликів, проте потребує подальшого теоретичного осмислення й постійного контролю з боку правозастосовних органів для запобігання звуженню змісту та обсягу основоположних принципів кримінального провадження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тимошенко М.О. Загальні засади(принципи) кримінального провадження в системі принципів права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія Право*. 2015, Випуск 35. Частина 1. Том 3. С.132-135. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14927/1/%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%D0%20%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%90%D0%94%D0%98%20%28%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%9F%D0%98%29%20%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%94%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf> (дата звернення: 14.06.2025)
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n430> (дата звернення: 16.06.2025)
3. Дидич О.Ю. Поняття та особливості принципів кримінального провадження. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. С. 51-56. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/739397c3-aa5e-4302-9dff-6f1ceea81cc2/content> (дата звернення: 11.06.2025)
4. Моргун Н.С., Сєдакова В.В., Бондар С.В. Засади кримінального провадження: поняття та сутність. *Приватне та публічне право*. №2/2022. С. 34-39. URL: http://pp-law.in.ua/archive/2_2022/6.pdf (дата звернення: 03.06.2025)
5. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4760> (дата звернення: 04.06.2025)
6. Беспалько І.Л. Система принципів кримінального процесу та проблема їх класифікації: монографія. Х.: Вид-во «ФІНН», 2011. 216 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15228/1/Bespalko_2011.pdf (дата звернення: 12.06.2025)
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 13.06.2025)
8. Про введення воєнного стану в Україні Указу Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 20.06.2025)
9. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 18.06.2025)
10. Пояснювальна записка до проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану»: Народні депутати України від 20.03.2022р. URL: [blob: https://itd.rada.gov.ua/72cc5b2a-10b8-4938-a439-23ebd8b1c717](https://itd.rada.gov.ua/72cc5b2a-10b8-4938-a439-23ebd8b1c717) (дата звернення: 11.06.2025)

REFERENCES:

1. Tymoshenko M.O. Zahalni zasady (pryntsyipy) kryminalnoho provadzhennia v systemi pryntsyipiv prava [General principles (principles) of criminal proceedings in the system of principles of law]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, Seriya Pravo*. 2015, Vypusk 35. Chastyna 1. Tom 3. S.132-135. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14927/1/%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%D0%20%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%90%D0%94%D0%98%20%28%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%9F%D0%98%29%20%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%94%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf> [in Ukrainian]

2. Kryminalnyi protsesualnykh kodeks Ukrainy [The Criminal Procedure Code of Ukraine] vid 13.04.2012 r. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n430> [in Ukrainian]

3. Dydych O.Yu. Poniattia ta osoblyvosti pryntsyviv kryminalnoho provadzhennia [The concept and peculiarities of the principles of criminal proceedings]. Aktualni problemy derzhavy i prava. 2016. S. 51-56. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/739397c3-aa5e-4302-9dff-6f1ccea81cc2/content> [in Ukrainian]

4. Morhun N.S., Siedakova V.V., Bondar S.V. Zasady kryminalnoho provadzhennia: poniattia ta sutnist [Principles of criminal proceedings: concept and essence]. Pryvatne ta publichne pravo. № 2/2022. S. 34-39. URL: http://pp-law.in.ua/archive/2_2022/6.pdf [in Ukrainian]

5. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4760> [in Ukrainian]

6. Bepalko I.L. Systema pryntsyviv kryminalnoho protsesu ta problema yikh klasyfikatsii [The system of criminal principles and the problem of their classification]: monohrafiia. Kh.: Vyd-vo «FINN», 2011. 216 s. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15228/1/Bespalko_2011.pdf [in Ukrainian]

7. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention on the Protection of Human Rights and Fun-

damental Freedoms]: Rada Yevropy vid 04.11.1950 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [in Ukrainian]

8. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [On the introduction of martial law in Ukraine]: Ukazu Prezydenta Ukrainy vid 24.02.2022 r. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> [in Ukrainian]

9. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu [On the legal regime of martial law]: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 r. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian]

10. Poiasniuvalna zapyska do proiektu Zakonu "Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennia poriadku zdiisnennia kryminalnoho provadzhennia v umovakh voiennoho, nadzvychainoho stanu" [Explanatory note to the project of the Law "On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine on Improving the Procedure for Criminal Proceedings in Conditions of Military, Emergency"]: Narodni deputaty Ukrainy vid 20.03.2022 r. URL: [blob: https://itd.rada.gov.ua/72cc5b2a-10b8-4938-a439-23ebd8b1c717](https://itd.rada.gov.ua/72cc5b2a-10b8-4938-a439-23ebd8b1c717) [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 03.09.2025

Рекомендована до друку 12.09.2025

Опублікована 01.10.2025